herpy

PADALCOWATE

Southern Alligator Lizard

Elgaria multicarinata

Elgaria multicarinata to masywna, długoogoniasta jaszczurka z pacyficznego wybrzeża Ameryki Północnej, od stanu Waszyngton po północną część Kalifornii Dolnej. Osiąga 20-40 cm, jest aktywna w dzień i o zmierzchu, także w niskich temperaturach, i zjada wszystko, co zdoła obezwładnić. Potrzebuje chłodnego terrarium z wieloma kryjówkami oraz chłodnego okresu zimowego. To zwierzę do obserwowania, a nie do brania na ręce.

Rodzina: Anguidae Dawna nazwa: *Gerrhonotus multicarinatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-40 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia i o zmierzchu**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**100 × 50 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**18-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-35 °C**
Temperatura w nocy	**12-16 °C**
Wilgotność	**40-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Zimowanie	**6-10 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**18 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**5-20 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**50-55 dni** przy 24-28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Elgaria multicarinata to krępa jaszczurka o krótkich nogach, dużej głowie, silnych szczękach i długim ogonie, który u zwierzęcia, które nigdy go nie odrzuciło, może być dwa razy dłuższy niż tułów z głową razem. Duże, kilowane łuski pokrywają grzbiet, boki i nogi, a płytki kostne pod łuskami usztywniają ciało. Wzdłuż każdego boku biegnie fałd drobnych, ziarnistych łusek między łuskami grzbietowymi a brzusznymi, dzięki czemu ciało może się rozszerzać, gdy jaszczurka dużo zje albo gdy samica nosi jaja.

Ubarwienie jest zmienne, od brązowego, szarego i rudawego po żółtawe, z ciemnymi poprzecznymi pasami na grzbiecie, bokach i ogonie oraz białymi plamkami w pasach. Oczy są żółte. Młode mają inny wzór: szeroki, jasny pas wzdłuż grzbietu w kolorze beżowym, czerwonym, żółtym lub szarym, a poprzeczne pasy są słabsze. Dorosłe osobniki mierzą 7-18 cm od pyska do kloaki i zwykle osiągają do około 30 cm z ogonem; pojedyncze zwierzęta z nieuszkodzonym ogonem przekraczają nieco 40 cm. Płcie trudno odróżnić: samiec ma często nieco szerszą głowę.

Ogon jest lekko chwytny i przytrzymuje się gałęzi, gdy jaszczurka się wspina. Ogon może zostać odrzucony i odrasta, ale jest krótszy i ma inny wzór. Utrata ogona kosztuje dużo energii i może sprawić, że samica opuści sezon rozrodczy. Gatunek został opisany w 1835 roku przez Henriego Marie Ducrotaya de Blainville'a i wcześniej był zaliczany do rodzaju *Gerrhonotus*. Opisano do pięciu podgatunków, ale podział jest niepewny. Nazwa gatunkowa oznacza "z wieloma kilami" i nawiązuje do kilowanych łusek.

To odporna i śmiała jaszczurka, ale nie nadaje się do brania na ręce. Schwytana otwiera pysk, mocno gryzie i opróżnia jelita, a także potrafi się wykręcić i odrzucić ogon.

Występowanie i środowisko

Elgaria multicarinata żyje wzdłuż zachodniego wybrzeża Ameryki Północnej od stanu Waszyngton przez Oregon i Kalifornię po północną część Kalifornii Dolnej w Meksyku, na zachód od Gór Kaskadowych i grzbietu Sierra Nevada. Występuje także w wąskim pasie wzdłuż wschodniej strony Sierra Nevada i miejscami na pustyni Mojave wzdłuż rzeki Mojave.

Gatunek występuje od poziomu morza do ponad 1 500 m, a w południowej Kalifornii obserwowano go nawet powyżej 3 000 m. Żyje także na kilku wyspach u wybrzeży Kalifornii i Kalifornii Dolnej, m.in. na Santa Catalina i Santa Cruz oraz na meksykańskich wyspach Los Coronados i San Martín. Gatunek jest pospolity i często widywany w ogrodach, garażach i na przedmieściach, ale jego populacja maleje z powodu dróg, utraty siedlisk, pożarów i introdukowanych drapieżników, takich jak psy i koty.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje na łąkach, w chaparralu (gęstych, wiecznie zielonych zaroślach), nadmorskich zaroślach szałwiowych, lasach dębowych, lasach sosnowo-jałowcowych i w otwartych borach sosnowych. Jest szczególnie pospolity w lasach dębowych u podnóża gór i trzyma się blisko osłony: pod kamieniami, pniami, deskami i śmieciami oraz w szczelinach skalnych.

Jaszczurka jest aktywna w dzień i o zmierzchu, a przy ciepłej pogodzie czasem także w nocy. Często wychodzi rano i wieczorem i może pozostawać aktywna przy temperaturze ciała nawet 11 °C; aktywne zwierzęta mają średnio temperaturę ciała 21-28 °C. Podczas zimnej pogody zimą pozostaje nieaktywna w kryjówce. Dobrze się wspina, dobrze pływa, a po ziemi porusza się wężowymi ruchami, często z tylnymi nogami przyciśniętymi do ciała.

Znaczna część zasięgu ma klimat śródziemnomorski z łagodnymi, deszczowymi zimami i długimi, suchymi latami. To właśnie terrarium ma odtwarzać: umiarkowane temperatury w dzień, chłodne noce i wyraźny chłodny okres zimą.

Hodowla

TERRARIUM

O hodowli *Elgaria multicarinata* wiadomo niewiele. Poniższe zalecenia opierają się na klimacie w obszarze występowania, siedlisku i wielkości zwierzęcia. *Elgaria kingii*, *Elgaria coerulea* i *Gerrhonotus liocephalus* są blisko spokrewnione i prowadzą podobny tryb życia.

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 100 × 50 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość). Większe jest lepsze, a terrarium docelowej wielkości można od początku stosować dla młodych zwierząt, jeśli jest w nim wystarczająco dużo kryjówek.

Podłoże to 8-10 cm nienawożonej ziemi ogrodowej zmieszanej z piaskiem, tak by trzymało kształt, a jaszczurka mogła się zakopywać. Na podłożu ułóż częściowo zakopane rurki korkowe, korę, płaskie kamienie i deski oraz stwórz szczeliny, w które zwierzę może się wcisnąć. Gałęzie i ściana skalna zapewniają możliwość wspinaczki. Wszystkie kryjówki muszą leżeć stabilnie, aby nie mogły zawalić się na zwierzę.

Terrarium musi być dobrze wentylowane i mieć zamykaną na zamek pokrywę, bo gatunek jest silny i potrafi podważyć luźne pokrywy. Utrzymuj podłoże suche do lekko wilgotnego, z wilgotną strefą na jednym końcu. Na bieżąco usuwaj odchody, a podłoże wymieniaj całkowicie, gdy zaczyna pachnieć lub jest mokre. Zwierzę trzyma się pojedynczo.

TEMPERATURA

Temperatura w terrarium w dzień wynosi 18-30 °C, z miejscem do wygrzewania o temperaturze 30-35 °C mierzonej na powierzchni. Wyraźna różnica między ciepłym a chłodnym końcem jest ważniejsza niż wysoka temperatura, a zbyt wysokie temperatury są większym zagrożeniem niż zbyt niskie. W nocy temperatura spada do 12-16 °C. Nad miejscem do wygrzewania użyj spota halogenowego sterowanego termostatem, a temperaturę mierz termometrami na obu końcach i termometrem na podczerwień w miejscu do wygrzewania.

Zimą zwierzę potrzebuje chłodnego okresu trwającego 8-12 tygodni w temperaturze 6-10 °C przy krótkim dniu. Gatunek może być aktywny do około 11 °C, więc w czasie spoczynku musi być chłodniej, aby metabolizm pozostał spowolniony. Zimowanie przechodzą tylko zdrowe zwierzęta w dobrej kondycji. Karmienie się wstrzymuje, a temperaturę i długość dnia obniża się stopniowo przez 2 tygodnie, aby jelita były puste. Jeśli zwierzę jest osłabione lub nie można kontrolować jego masy, pozostaje aktywne i karmione przez całą zimę.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 40-70 %, najwyższa w wilgotnej strefie i w nocy. Gatunek żyje w warunkach suchych lat, ale zawsze znajduje wilgotne miejsca pod kamieniami i drewnem, a na suchych obszarach widuje się go prawie wyłącznie w pobliżu wody. Terrarium musi więc mieć zarówno suchą, jak i lekko wilgotną stronę.

Postaw w terrarium niską, stabilną miskę z wodą, na tyle dużą, by zwierzę mogło w niej leżeć. Zwierzę pije też krople z kamieni i liści po zraszaniu. Wodę wymieniaj codziennie. Raz dziennie lekko zraszaj wilgotną stronę i pozwól terrarium przeschnąć w międzyczasie, aby nie pojawiła się pleśń. Na czas linienia potrzebna jest wilgotna kryjówka z mchem lub wilgotną ziemią.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i wygrzewa się, więc terrarium musi mieć miejsce do wygrzewania i UVB. Do trybu życia pasuje świetlówka UVB o słabej do umiarkowanej mocy, odpowiadającej strefie Fergusona 2, nad jedną połową terrarium. Zwierzę musi mieć możliwość schronienia się przed światłem w cieniu.

Długość dnia zmienia się zgodnie z porą roku: około 12-14 godzin latem i 8-10 godzin w okresie przed zimowaniem i po nim. Wymieniaj świetlówkę UVB zgodnie z zaleceniami producenta, nawet jeśli nadal świeci.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Elgaria multicarinata to wszechstronny drapieżnik, który zjada wszystko, co zdoła obezwładnić: owady i inne stawonogi, ślimaki, małe jaszczurki i małe ssaki, a od czasu do czasu ptasie jaja i pisklęta. Polowanie wyzwala ruch ofiary.

W terrarium karmi się świerszczami, szarańczą, karaczanami, mącznikami i ślimakami. Dorosłe osobniki dostają pokarm 2-3 razy w tygodniu, młode częściej. Podawaj tyle, ile zostanie zjedzone w krótkim czasie, a resztki usuwaj. Samica z jajami dużo je i powinna dostawać obfity i urozmaicony pokarm. Od czasu do czasu można podać rozmrożoną nowo narodzoną mysz, ale podstawą diety są owady i ślimaki.

Oprószaj owady karmowe wapnem bez D3 przy co drugim lub trzecim karmieniu, a 1-2 razy w miesiącu podawaj preparat multiwitaminowy. Nigdy nie karm dzikimi owadami z miejsc, gdzie stosuje się opryski.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest skryty i chowa się pod osłonami, ale rano i wieczorem wychodzi też na otwartą przestrzeń. Nie jest to zwierzę do brania na ręce. Schwytany mocno gryzie i opróżnia jelita, a ogon łatwo odpada. Ugryzienie należy przemyć i zdezynfekować. Używaj pęsety do karmienia i pozwól zwierzęciu samemu chwytać pokarm.

Zwierzę trzyma się pojedynczo. Gatunek zjada mniejsze jaszczurki, więc młode i mniejsze osobniki są we wspólnym terrarium zagrożone, a dorosłe łączy się tylko na czas kopulacji, pod nadzorem. Stres objawia się brakiem apetytu, ciągłym ukrywaniem się i utratą ogona; zapobiegają mu spokój i wiele kryjówek.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie trudno odróżnić: samiec ma często nieco szerszą głowę, ale różnica jest niewielka. Pewne określenie płci wymaga weterynarza. Gatunek osiąga dojrzałość płciową po około 18 miesiącach i przy masie około 30 g.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek kopuluje wiosną, najczęściej w kwietniu-maju, a w ciepłych rejonach kopulacja może odbywać się przez cały rok. Samiec wgryza się w głowę samicy i przytrzymuje ją przez wiele godzin, aż będzie gotowa. Po zimowaniu stopniowo podnosi się temperaturę i wydłuża dzień. Zwierzęta łączy się tylko na czas kopulacji, pod nadzorem, a potem ponownie rozdziela.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle 5-20 jaj od maja lub czerwca do lipca, w naturze w szczelinach skalnych, norach gryzoni i butwiejącym drewnie. W zależności od populacji samica składa 1-3 zniesienia w sezonie. Miejscem do składania jaj w terrarium jest skrzynka z wilgotną ziemią, piaskiem i mchem o głębokości co najmniej 20 cm. Samica może pozostawać przy jajach i ich pilnować. Wyjmij jaja do inkubacji, aby nie zostały zniszczone.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Inkubacja jaj odbywa się w zamkniętym pojemniku z wilgotnym wermikulitem lub perlitem w temperaturze 24-28 °C. W naturze wyklucie następuje po około 50-55 dniach, pod koniec lata i na początku jesieni. Jaja muszą leżeć w wilgoci, ale nie w wodzie.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mierzą po wykluciu około 34 mm od pyska do kloaki i ważą około 0,5 g. Trzyma się je oddzielnie od dorosłych, najlepiej każde osobno. Podawaj im małe owady karmowe, takie jak muszki owocówki i małe świerszcze, codziennie lub co drugi dzień, oprószone wapnem, i zapewnij terrarium z wieloma kryjówkami, lekko wilgotnym podłożem i małym miejscem do wygrzewania. Młode mają szeroki pas na grzbiecie i z czasem uzyskują wzór dorosłych. Tempo wzrostu i wiek przy rozdzielaniu nie są udokumentowane dla warunków hodowlanych.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest odporny, ale o zwierzętach w niewoli wiadomo niewiele. Najczęstsze problemy to:

- stres i brak apetytu, zwłaszcza u nowych zwierząt i zwierząt branych na ręce
- utrata ogona przy braniu na ręce lub w walkach
- metaboliczna choroba kości przy niedoborze UVB i wapnia
- otyłość przy zbyt dużej ilości pokarmu i zbyt małej ilości ruchu
- pasożyty wewnętrzne i kleszcze, częste u zwierząt odłowionych z natury; zleć badanie próbki kału
- ugryzienia i rany, jeśli kilka zwierząt trzyma się razem
- problemy ze składaniem jaj, jeśli samica nie ma głębokiego, wilgotnego miejsca do składania
- przegrzanie: gatunek źle znosi długotrwałe upały

Skontaktuj się z weterynarzem z doświadczeniem w leczeniu gadów w razie utrzymującego się braku apetytu, utraty masy, obrzęków, kleszczy, ran, kataru lub krwi w kale.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/padalce/elgaria-multicarinata